

ΚΡΙΣΙΜΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΜΕ ΑΦΟΡΜΗ ΤΙΣ ΕΚΛΟΓΕΣ ΠΟΥ ΔΙΕΝΕΡΓΗΘΗΚΑΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΑΙΡΕΤΩΝ ΕΚΠΡΟΣΩΠΩΝ ΤΩΝ ΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΣΤΑ ΥΠΗΡΕΣΙΑΚΑ ΔΙΚΑΣΤΙΚΑ ΣΥΜΒΟΥΛΙΑ¹

Παναγιώτης Εμμ. Δέγλερης, Δ.Ν., Δικηγόρος, Επισκέπτης Καθηγητής Πανεπιστημίου Λευκωσίας, Διδάσκων ΕΑΠ,

Στέλλα – Μαρία Ταφλαμπά, Δικηγόρος Πειραιά

1. Εισαγωγικά

1. Στις 26 Μαΐου 2016 διεξήχθησαν² εκλογές για την ανάδειξη αιρετών εκπροσώπων των δικαστικών υπαλλήλων προκειμένου να αποτελέσουν τα νέα μέλη των Υπηρεσιακών Δικαστικών Συμβουλίων, τα οποία και με τη συμμετοχή δικαστών (κατά πλειοψηφία) είναι αρμόδια για όλες τις υπηρεσιακές μεταβολές των δικαστικών υπαλλήλων και εντάσσονται στον δικαστικό μηχανισμό του κράτους.

2. Η σημασία των πρόσφατων αυτών αρχαιρεσιών είναι απόρροια της σπουδαιότητας των Υπηρεσιακών Δικαστικών Συμβουλίων, η οποία σαφώς διαμορφώνεται από το ρόλο, τη σύνθεση και τις αρμοδιότητές τους, ιδωμένων μέσα στα πλαίσια των πρόσφατα διαμορφωμένων ιδιαίτερων συνθηκών στα δικαστήρια της χώρας, μιας και σε αυτά, εκτός των μόνιμων δικαστικών υπαλλήλων, απασχολείται πλέον και προσωπικό με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου. Πρόκειται ακριβέστερα για μια «δημιουργική ερμηνεία» του «συστήματος μετάταξης - μεταφοράς προσωπικού», με το οποίο μεταφέρθηκαν μαζικά υπάλληλοι με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου, σε «συνιστώμενες προσωποπαγείς θέσεις Δ.Ε. Διοικητικών Γραμματέων», διατηρώντας δηλαδή την ίδια (την προηγούμενη) εργασιακή τους σχέση. Αυτή η δημιουργηθείσα με το «θεσμό της κινητικότητας - μεταφοράς πλεονάζοντος προσωπικού» κατάσταση στα δικαστήρια έχει διαταράξει σοβαρά τη λειτουργία τους, ενώ για πολλούς παραβίασε συνταγματικές διατάξεις με τη μη νόμιμη επέμβαση της Διοίκησης στον λειτουργικό πυρήνα της Δικαιοσύνης.

3. Πρέπει βέβαια να διευκρινιστεί ότι οι υπάλληλοι της γραμματείας των δικαστηρίων είναι μόνιμοι, όπως ορίζει με σαφήνεια το άρθρο 92 παράγραφος 1 του Συντάγματος, χωρίς αναφορά σε οιαδήποτε δυνατότητα ύπαρξης άλλου προσωπικού με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου. Ενώ το ακριβώς θέμα αυτό απασχόλησε σχετικά πρόσφατα και το Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο της χώρας, το οποίο με τη με αριθμό 3178/2014 απόφαση της Ολομέλειάς του επαναβεβαίωσε ανάμεσα σε άλλα ότι οι δικαστικοί υπάλληλοι περιβάλλονται με αυστηρές συνταγματικές εγγυήσεις, στις οποίες συμπεριλαμβάνεται σε περίοπτη θέση αυτής της μονιμότητας (σύμφωνα και με την πάγια νομολογία του) και αποτελούν ιδιαίτερη κατηγορία υπαλλήλων

¹ Το κείμενο αυτό αποτελεί μέρος γνωμοδοτικού σημειώματος που συντάχθηκε από το δικηγορικό γραφείο Δέγλερης και Συνεργάτες για λογαριασμό του Συλλόγου Δικαστικών Υπαλλήλων Πειραιά.

² Με σημαντική καθυστέρηση πέραν των έξι ετών παρά τη σχετική πρόβλεψη της νομοθεσίας για εκλογές κάθε δυο χρόνια, σύμφωνα με την Υ.Α. 123818/15.11.1994 (Φ.Ε.Κ. Β'861/18.11.1994)

λόγω των καθηκόντων τους, στον βαθμό που οι δικαστικοί υπάλληλοι συμβάλουν ενεργά στο δικαιοδοτικό έργο των δικαστηρίων μετέχοντας και στη σύνθεση αυτών³.

4. Η διεξαγωγή των πρόσφατων αυτών εκλογών των δικαστικών υπαλλήλων αποτέλεσε ίσως μία τέτοια περίπτωση, γιατί η Απόφαση του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (με αριθμ. πρωτ. 28540/13.4.2016, Φ.Ε.Κ. Β'/1211/26.4.2016), με την οποία προκηρύχθηκαν οι εκλογές αυτές, επέτρεψε τη συμμετοχή με δικαίωμα εκλέγειν και εκλέγεσθαι στους προαναφερθέντες μη μόνιμους υπαλλήλους (με σχέση εργασίας αορίστου χρόνου).

5. Κι ενώ όλες αυτές οι ενέργειες της Διοίκησης, που απολήγουν στην διάσπαση της συνταγματικά κατοχυρωμένης διακριτότητας των δικαστικών υπαλλήλων, έχουν δημιουργήσει έντονες συζητήσεις για τη νομιμότητά τους και τη συμβατότητά τους με το Σύνταγμα, ο (τότε) Γενικός Γραμματέας του Υπουργείου Δικαιοσύνης προέβη σε πανηγυρικές δηλώσεις για την διενέργεια των εκλογών αυτών αναφερόμενος μάλιστα - όπως το διατύπωσε κατά λέξη - σε:

«αποκατάσταση της ομαλής, δημοκρατικής διαδικασίας για τη σύνθεση των δικαστικών υπηρεσιακών συμβουλίων των δικαστικών υπαλλήλων»⁴.

2. Η Υπουργική Απόφαση για την προκήρυξη εκλογών που άλλαξε τα κριτήρια του εκλέγειν και του εκλέγεσθαι

1. Στην προκείμενη περίπτωση για πρώτη φορά μετά την εφαρμογή του «θεσμού της κινητικότητας - μεταφοράς προσωπικού» διενεργήθηκαν εκλογές για την ανάδειξη των αιρετών εκπροσώπων των δικαστικών υπαλλήλων στα Υπηρεσιακά Δικαστικά Συμβούλια με τη συμμετοχή στις εκλογές αυτές - εκτός των μόνιμων δικαστικών υπαλλήλων - και των υπαλλήλων, που είχαν πρόσφατα μετακινηθεί στα δικαστήρια.

2. Μάλιστα σε ερώτημα του Τμήματος της Γραμματείας του Εφετείου Πειραιά, το οποίο πρώτο εντόπισε το πρόβλημα της συμμετοχής των μη μόνιμων υπαλλήλων και κατά συνέπεια το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι, δόθηκε η με αριθμ. πρωτ. 30669οικ./22.4.2016 διευκρινιστική - συμπληρωματική απάντηση του Υπουργείου, στην οποία κατά λέξη διατυπώθηκε ότι:

«Εκλόγμοι είναι οι δικαστικοί υπάλληλοι με τουλάχιστον 15 έτη υπηρεσίας» και «δικαίωμα ψήφου στις εκλογές για την ανάδειξη

³ Βλ. Σ.τ.Ε. (Ολομ.) 3034/2008.

⁴ Βλ. σχετικές ανακοινώσεις στον ημερήσιο τύπο στις 31.5.2016. Η πλήρης δήλωση του κ. Κ. Κοσμάτου, που έκανε στην «Εφημ. Συν.», είχε ως εξής: «Μετά από έξι ολόκληρα χρόνια αποκατάσταση της ομαλής, δημοκρατικής διαδικασίας για τη σύνθεση των δικαστικών υπηρεσιακών συμβουλίων των δικαστικών υπαλλήλων συνιστά δείγμα του γενικότερου προσανατολισμού της σημερινής ηγεσίας του Υπουργείου Δικαιοσύνης. Ταυτόχρονα, αποτελεί σημαντικό όρο εφαρμογής του άρθρου 92 παρ. 3 του Συντάγματος, με το οποίο εξασφαλίζεται η υπηρεσιακή ανεξαρτησία των υπαλλήλων που υπηρετούν τον χώρο της Δικαιοσύνης. Τέλος, αποδεικνύεται ότι, όταν υπάρχει η σχετική πολιτική βούληση, οι τυπολαγνικές προφάσεις υποχωρούν, αποκαλύπτοντας ένα σύστημα αναπαραγωγής γραφειοκρατικών τεχνασμάτων. Άλλωστε, οι ίδιοι οι δικαστικοί υπάλληλοι έχουν την εμπειρία και τις ικανότητες που απαιτούνται ώστε η ενίσχυση του κράτους δικαίου και των δημοκρατικών διαδικασιών να αποβούν προς όφελος του συνόλου του κλάδου τους, μακριά από φαινόμενα επικράτησης συντεχνιακών ή άλλων ωφελιμιστικών αντιλήψεων».

αιρετών εκπροσώπων των υπηρεσιακών συμβουλίων έχει το σύνολο των υπαλλήλων των δικαστηρίων που υπάγεται σε αυτά (μόνιμοι και με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου)» !

Δηλαδή η απάντηση του Υπουργείου Δικαιοσύνης επιβεβαίωσε τη μη νόμιμη αυτή επέμβαση, δίνοντας στους υπηρετούντες στα δικαστήρια με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου όχι μόνο το δικαίωμα του εκλέγειν αλλά και το δικαίωμα του εκλέγεσθαι, με μόνη προϋπόθεση για το δικαίωμα του εκλέγεσθαι τα 15 έτη υπηρεσίας, την ίδια δηλαδή προϋπόθεση που ούτως ή άλλως ισχύει για τους μόνιμους δικαστικούς υπαλλήλους⁵, παραβιάζοντας Συνταγματικές και κοινές διατάξεις, την αρχή του κράτους δικαίου και την αρχή της νομιμότητας.

3. Στη συνέχεια συντάχθηκαν και οι σχετικοί Πίνακες εκλογέων και υποψηφίων δικαστικών υπαλλήλων της Περιφέρειας κάθε Εφετείου, του Αρείου Πάγου και του Συμβουλίου της Επικρατείας, στους οποίους - σε συμφωνία με όλα τα παραπάνω - συμπεριλήφθηκαν ως εκλογείς και ως εκλεγόμενοι και υπάλληλοι απασχολούμενοι στα δικαστήρια με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου.

4. Η συμμετοχή όμως των υπαλλήλων με σχέση εργασίας αορίστου χρόνου στις εκλογές αυτές, οι οποίες καθορίζουν την τελική σύνθεση των Υπηρεσιακών Δικαστικών Συμβουλίων - ουσία δε δικαστικών μηχανισμών, φέρει στην επιφάνεια νέα - καινοφανή και ίσως άλυτα ζητήματα, τα οποία διαταράσσουν την εύρυθμη λειτουργία των δικαστηρίων, ενώ η δημιουργία δύο κατηγοριών υπαλλήλων ή αλλιώς υπαλλήλων «δύο ταχυτήτων» στα δικαστήρια είναι αμφίβολο κατά πόσο είναι δυνατή και σύμφωνη με τη δικαιοσύνη μας τάξη.

5. Αλλά και η εξομοίωση, με πράξεις της Διοίκησης, των μόνιμων δικαστικών υπαλλήλων με υπαλλήλους με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου έρχεται σε αντίθεση με τα οριζόμενα στο Σύνταγμα, στον Κώδικα Οργανισμού Δικαστηρίων και Κατάστασης Δικαστικών Λειτουργιών, στον Κώδικα Δικαστικών Υπαλλήλων, στις ισχύουσες αυστηρές δικονομικές διατάξεις, στις διατάξεις του Κώδικα Δικαστικών Υπαλλήλων (Ν. 2812/2000) αλλά και σε πλήρη διάσταση με την πάγια αλλά και πρόσφατη νομολογία των δικαστηρίων, ενώ εμφανίζεται η «νομοθετούσα Διοίκηση» να παραβιάζει τα όσα διέλαβε ειδικά για το θέμα αυτό η απόφαση του Σ.τ.Ε. (Ολομ.) 3178/2014.

3. Η ενέργεια της Διοίκησης σε ευθεία σύγκρουση με το Σύνταγμα - Ο ρόλος των Υπηρεσιακών Δικαστικών Συμβουλίων

1. Από τη ρύθμιση του άρθρου 92 του Συντάγματος προκύπτει με σαφήνεια ότι οι δικαστικοί υπάλληλοι απολαμβάνουν ιδιαίτερη προστασία από αυτή των υπόλοιπων δημόσιων υπαλλήλων, από τους οποίους σαφέστατα διαφοροποιούνται, ακριβώς γιατί το Σύνταγμα (1975/ 1986/ 2001/ 2008) προβλέπει για τους δικαστικούς

⁵ Σύμφωνα με την πρόσφατη τροποποίηση που επέφερε ο Ν. 4369/2016 και ειδικότερα το άρθρο 58 παρ. 3 του νόμου αυτού στο άρθρο 22 παρ. 5 του Κώδικα Δικαστικών Υπαλλήλων.

υπαλλήλους αυστηρότερες εγγυήσεις, στις οποίες περιλαμβάνεται σε κυρίαρχη θέση η μονιμότητα⁶.

Κατά λέξη το άρθρο 92 του Ε΄ Κεφαλαίου του Συντάγματος με τίτλο «Δικαστική Εξουσία» ορίζει για τους δικαστικούς υπαλλήλους τα εξής:

«1. Οι υπάλληλοι της γραμματείας όλων των δικαστηρίων και των εισαγγελιών είναι μόνιμοι. Μπορούν να παυθούν μόνο με δικαστική απόφαση εξαιτίας ποινικής καταδίκης ή με απόφαση δικαστικού συμβουλίου για βαρύ πειθαρχικό παράπτωμα, ασθένεια ή αναπηρία ή υπηρεσιακή ανεπάρκεια που βεβαιώνονται, όπως νόμος ορίζει.».

2. Ειδικά δε για το ζήτημα εάν μπορεί να υφίσταται μη μόνιμος δικαστικός υπάλληλος το Σύνταγμα όχι μόνο δεν προβλέπει αλλά ούτε αφήνει περιθώριο για μια τέτοια δυνατότητα, ενώ αντίθετα για τους λοιπούς διοικητικούς υπαλλήλους προβλέπεται αυτή η δυνατότητα στο άρθρο 103 παρ. 2 του Συντάγματος.

Προσεγγίζοντας ερμηνευτικά τη ρύθμιση αυτή ακόμη και η ίδια η συνταγματική ιστορία της χώρας μας συνηγορεί στην άποψη αυτή, γιατί ακριβώς σε όλα τα Συντάγματα από το 1911 μέχρι σήμερα - Σύνταγμα 1911, 1927, 1952 και ισχύον 1975/1986/2001/2008 - υπάρχει σταθερά ειδική πρόβλεψη για τους δικαστικούς υπαλλήλους που εντάσσονται διακριτά στο Κεφάλαιο της Δικαστικής Εξουσίας και τους οποίους περιβάλλει με ιδιαίτερες συνταγματικές εγγυήσεις.

3. Ενώ σε συμφωνία με τα παραπάνω και της οφειλόμενης κατανόησης της συνταγματικής μας ιστορίας η διακριτότητα των δικαστικών υπαλλήλων προκύπτει και από την ίδια την δομή του Συντάγματος, η οποία δεν είναι μόνο τυπική - ανταποκρινόμενη στην διάρθρωση της ύλης των άρθρων του Συντάγματος - αλλά και ουσιαστική και λειτουργική για την διάκριση των εξουσιών και συνεπώς δεσμευτικά δεν είναι επιτρεπτή η όποια ερμηνευτική αλλοίωση ή «τυχαία διαπερατότητα» ή παράκαμψη και αποδυνάμωση της ratio των ρυθμίσεων αυτών του συνταγματικού κειμένου. Το Σύνταγμα δηλαδή περιέχει ρυθμίσεις για τους δικαστικούς υπαλλήλους σε ξεχωριστό άρθρο και συγκεκριμένα στο άρθρο 92 του Τμήματος Ε΄ με τίτλο «Δικαστική Εξουσία» (Μέρος Τρίτο), όπου και τους εντάσσει, ενώ για τους υπόλοιπους κρατικούς/δημόσιους υπαλλήλους μεριμνά στο άρθρο 103 του Τμήματος ΣΤ΄ με τίτλο «Διοίκηση», όπου και αυτονόητα τους εντάσσει οργανικά. Αυτή η διάκριση δεν είναι τυχαία, οφείλεται στην βασική εγγυητική λειτουργία του Συντάγματος και ιδιαίτερα για την υποχρέωση ακρίβειας και την ανάγκη λεπτομερειακότητας του συνταγματικού κειμένου (specificity)⁷, άμεση συνέπεια της θεμελιώδους αρχής της διάκρισης των εξουσιών, από την οποία απορρέει και η αρχή της ανεξαρτησίας της Δικαιοσύνης.

4. Ειδικά για τα υπό κρίση Υπηρεσιακά Δικαστικά Συμβούλια το ίδιο το άρθρο 92 - στην 3^η παράγραφο του - ορίζει κατά λέξη τα εξής:

«3. Οι προαγωγές, τοποθετήσεις, μεταθέσεις, αποσπάσεις και μετατάξεις των δικαστικών υπαλλήλων ενεργούνται ύστερα από

⁶ Σ.τ.Ε. Ολομ. 195/2013, 3773/2011, Σ.τ.Ε. 7μελής Συνθ. 320-322/2011, Σ.τ.Ε. Ολομ. 3034/2008, Σ.τ.Ε. Γ΄ Τμ. 1481-1482/2002 Σ.τ.Ε. Ολομ. 108-110/1997, Σ.τ.Ε. Ολομ. 2908-2909/1986

⁷ Βλ. και Ξενοφόντα Κοντιάδη - Αλκμήνη Φωτιάδου: «Η ανθεκτικότητα του Συντάγματος», εκδ. Σάκουλα Α.Ε., Κέντρο Ευρωπαϊκού - Συνταγματικού Δικαίου, 2016, σελ. 81 επ.

σύμφωνη γνώμη υπηρεσιακών συμβουλίων που συγκροτούνται κατά πλειοψηφία από δικαστικούς λειτουργούς και δικαστικούς υπαλλήλους, όπως νόμος ορίζει. Η πειθαρχική εξουσία στους δικαστικούς υπαλλήλους ασκείται από τους ιεραρχικά προϊσταμένους τους δικαστές ή εισαγγελείς ή επιτρόπους ή υπαλλήλους, καθώς και από υπηρεσιακό συμβούλιο, όπως νόμος ορίζει. Κατά των αποφάσεων που αφορούν μεταβολές της υπηρεσιακής κατάστασης των δικαστικών υπαλλήλων, καθώς και κατά των πειθαρχικών αποφάσεων των υπηρεσιακών συμβουλίων επιτρέπεται προσφυγή, όπως νόμος ορίζει».

Από τον ίδιο λοιπόν τον θεμελιώδη νόμο προκύπτει με σαφήνεια η σημασία των Υπηρεσιακών Δικαστικών Συμβουλίων στους κόλπους των δικαστηρίων, απόρροια και της σύνθεσής τους, καθόσον αποτελούνται αποκλειστικά από δικαστικούς λειτουργούς (κατά πλειοψηφία) και από δικαστικούς υπαλλήλους, οι οποίοι οι μεν πρώτοι περιβάλλονται από τις εγγυήσεις της ισοβιότητας και οι δεύτεροι από της μονιμότητας.

Όλες οι μεταβολές της υπηρεσιακής κατάστασης των δικαστικών υπαλλήλων, συμπεριλαμβανομένου του πειθαρχικού ελέγχου, πραγματοποιείται μόνο με απόφαση δικαστικού συμβουλίου - η οποία έχει την ισχύ δικαστικής απόφασης.

5. Συνεπώς το ισχύον Σύνταγμά μας φαίνεται να αποκλείει την περίπτωση συμμετοχής στα Δικαστικά Υπηρεσιακά Συμβούλια μη μόνιμου δικαστικού υπαλλήλου (άρθρο 92) και η συμμετοχή υπαλλήλων με σχέση ιδιωτικού δικαίου σε αυτά, όπως προέβλεψε η προαναφερθείσα Υ.Α., έχει σημεία ευθείας αντίθεσης με τις διατάξεις του άρθρου 92 παρ. 1-3 του Συντάγματος. Ενώ επιπρόσθετα η Υ.Α. αυτή επιτρέποντας τη συμμετοχή υπαλλήλων με σχέση εργασίας αορίστου χρόνου στα Δικαστικά Υπηρεσιακά Συμβούλια σε θέσεις προβλεπόμενες για μόνιμους δικαστικούς υπαλλήλους, οι οποίοι θα κρίνουν στη συνέχεια μόνιμους δικαστικούς υπαλλήλους για θέματα υπηρεσιακών μεταβολών τους, προαγωγή προϊσταμένων οργανικών μονάδων, αλλά και για την επιβολή πειθαρχικών ποινών, μπορεί να θεωρηθεί ότι συνιστά παράβαση συνολικά της αρχής του κράτους δικαίου και της νομιμότητας αλλά και της αρχής της ισότητας (άρθρο 4 παρ. 1 του Συντάγματος), αφού οδηγεί στην όμοια μεταχείριση ανόμοιων κατηγοριών υπαλλήλων, αλλά και σε πλήρη αναίρεση όλων των δικαιοκρατικών εγγυήσεων.

6. Όσον αφορά τα Υπηρεσιακά Δικαστικά Συμβούλια αποτελούν δικαστικές αρχές, για αυτό και οι αποφάσεις τους δεν προσβάλλονται, διότι θεωρούνται δικαστικές αποφάσεις και όχι απλές διοικητικές πράξεις. Ενώ η συμμετοχή των δικαστικών υπαλλήλων σε αυτά θεωρείται καθήκον τους άρρηκτα συνδεδεμένο με το δικαιοδοτικό έργο (Σ.τ.Ε. Ολομ. 3034/2008)⁸.

⁸ Όπως κατά λέξη αναγράφει η με αριθμ. 3034/2008 απόφαση της Ολομέλειας του Σ.τ.Ε.:

«Επειδή τα υπηρεσιακά συμβούλια του άρθρου 92 του Συντάγματος, που είναι ενταγμένο στο Τμήμα Ε' αυτού περί δικαστικής εξουσίας, τα οποία λειτουργούν στους κόλπους των ανωτάτων δικαστηρίων και των εφετείων, εντάσσονται οργανωτικά στο δικαστικό μηχανισμό του Κράτους και αποτελούν δικαστικές αρχές, εν όψει του ότι οι δικαστικοί υπάλληλοι συμβάλλουν ενεργώς στο δικαιοδοτικό έργο των δικαστηρίων, μετέχοντες και στη σύνθεση αυτών».

«... οι πράξεις των υπηρεσιακών αυτών συμβουλίων ως πράξεις δικαστικών αρχών δεν υπόκεινται σε αίτηση ακυρώσεως, ακόμη και αν το περιεχόμενο τους αναφέρεται σε θέματα διοικήσεως» (Ολ. Σ.τ.Ε. 3084/2008, Σ.τ.Ε. Τμ. Γ' 320-322/2011).

7. Η σημασία δε που τους αποδίδεται είναι τέτοια ώστε να μην γίνεται ανεκτή η ανάμειξη της εκτελεστικής εξουσίας, προκειμένου να εξασφαλίζεται η ανεξαρτησία των δικαστηρίων και της δικαιοσύνης (Σ.τ.Ε. Ολ. 2909/1986)⁹.

8. Επομένως ο αποφασιστικός ρόλος των Υπηρεσιακών Δικαστικών Συμβουλίων στους κόλπους των δικαστηρίων και η φύση τους ως δικαστικών αρχών που συνδέονται άμεσα με την ιδιαιτερότητα των δικαστικών υπαλλήλων περιβαλλόμενων από αυστηρές εγγυήσεις, όπως το Σύνταγμα ορίζει και η πάγια νομολογία έχει καταλήξει, δεν επιτρέπουν σε μία πράξη της Διοίκησης, όπως εν προκειμένω η Υπουργική Απόφαση προκήρυξης των εκλογών για την ανάδειξη των αιρετών εκπροσώπων των δικαστικών υπαλλήλων στα Συμβούλια αυτά, να αλλάζει τα κριτήρια του εκλέγειν και του εκλέγεσθαι των δικαστικών υπαλλήλων και τελικά την ίδια τη σύνθεση των Υπηρεσιακών Δικαστικών Συμβουλίων, επιτρέποντας τη συμμετοχή σε αυτά υπαλλήλων με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου.

Αυτή δε η παραβίαση της νομιμότητας συνεπάγεται την παραβίαση ενός ακόμα άρθρου του Συντάγματος, του άρθρου 95 παρ. 5, αλλά και του άρθρου 50 παρ. 4 και 5 του Π.Δ. 18/1989 παρ. 1 και του άρθρου 198 παρ. 1 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας, μιας και παραβιάζει δεδικασμένο (Σ.τ.Ε. (Ολ.) 3178/2014) που συμπυκνώνει τον ιδιαίτερο χαρακτήρα της δικαιοδοτικής λειτουργίας, στον βαθμό που η Διοίκηση πρέπει να συμμορφώνεται προς τις δικαστικές αποφάσεις¹⁰.

4. Παραβίαση και των όσων - ειδικά για το θέμα - έκρινε η πρόσφατη απόφαση 3178/2014 της Ολομέλειας του Σ.τ.Ε.

1. Η πράξη αυτή της Διοίκησης - η ευθεία αυτή επέμβασή της στην Δικαιοσύνη - φαίνεται να έρχεται σε σύγκρουση και με την με αριθμό 3178/2014 - πρόσφατη - απόφαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας, όπου το Δικαστήριο κλήθηκε να επιλύσει το ζήτημα της «μεταφοράς - μετάταξης» των υπαλλήλων¹¹ με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου στα δικαστήρια

⁹ Όπως κατά λέξη έκρινε σχετικά η με αριθμ. 2909/1986 απόφαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας, στην οποία επισημαίνεται ότι:

«Εξάλλου, από το ότι στην παράγραφο 3 του ίδιου άρθρου 92 του Συντάγματος αναφέρεται, ότι σύμφωνος γνώμη δικαστικών συμβουλίων απαιτείται δια τις προαγωγές, τοποθετήσεις, μεταθέσεις, αποσπάσεις και μετατάξεις των δικαστικών υπαλλήλων, δεν μπορεί να συναχθεί ότι η μετακίνηση των υπαλλήλων αυτών από μία θέση σε άλλη των δικαστηρίων επιτρέπεται να αποφασίζεται από όργανα της εκτελεστικής εξουσίας και τούτο διότι η ανωτέρω συνταγματική, απαριθμούσα μόνο τις προαναφερθείσες υπηρεσιακές μεταβολές, περιορίζεται στις σοβαρότερες από αυτές, ενώ, κατά το πραγματικό πάντοτε νόημα και τον σκοπό του συνόλου των συνταγματικών διατάξεων, που κατοχυρώνουν τους δικαστικούς υπαλλήλους, προκύπτει ότι ο συνταγματικός νομοθέτης δεν ανέχεται ανάμειξη των οργάνων της εκτελεστικής λειτουργίας ούτε και προκειμένου δια την κατανομή των δικαστικών υπαλλήλων μέσα στους κόλπους των δικαστηρίων, η οποία, δια την πλήρη εξασφάλιση της ανεξαρτησίας τους, πρέπει να αποφασίζεται από όργανα που έχουν την ιδιότητα δικαστικού λειτουργού».

¹⁰ Βλ. Απόστολο Γέροντα: «Επιτομή Διοικητικού Δικονομικού Δικαίου», εκδ. Σάκκουλα Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2014, σελ. 83.

¹¹ Ο όρος «μεταφορά - μετάταξη» για τους υπαλλήλους με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου δημιουργήθηκε με τη σχετική διατύπωση του Ν. 4093/2012 (άρθρο πρώτο - Ζ1) για το πλεονάζον προσωπικό μετά την διενέργεια αξιολόγησης «στις εν γένει υπηρεσίες του Δημοσίου». Τη σύγκρουση αυτή μεταξύ Δημόσιας Διοίκησης και Δικαιοσύνης ήρθε να «διορθώσει» ο πρόσφατος Ν. 4440/2016 (Φ.Ε.Κ. Α/224/2.12.2016) («Ενιαίο Σύστημα Κινητικότητας στην Δημόσια Διοίκηση και

του Πειραιά, μετά από αίτηση ακύρωσης που άσκησε ο Σύλλογος Δικαστικών Υπαλλήλων Πειραιά. Ειδικότερα με την από 2.6.2013 αίτησή του, ο Σύλλογος Δικαστικών Υπαλλήλων Πειραιά ζήτησε την ακύρωση της με αριθμ. πρωτ. ΔΠΠΔ/Β.1.1/17/οικ.15302/28.5.2013 Απόφασης του Υπουργού Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (Φ.Ε.Κ. Γ'/601/14.6.2013) και του συνημμένου σε αυτήν Πίνακα, κατά το μέρος που αφορούσε τη «μετάταξη - μεταφορά» υπαλλήλων με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου και την τοποθέτησή τους σε προσωποπαγείς θέσεις στα δικαστήρια του Πειραιά.

Η υπόθεση, λόγω σπουδαιότητας, εισήχθη στην Ολομέλεια του Ανωτάτου Δικαστηρίου, η οποία με την με αριθμό 3178/2014 απόφαση έκανε δεκτή την αίτηση ακύρωσης του Συλλόγου των Δικαστικών Υπαλλήλων Πειραιά, αναπτύσσοντας στο σκεπτικό της τη σπουδαιότητα των Υπηρεσιακών Δικαστικών Συμβουλίων και των ιδιαίτερων καθηκόντων των δικαστικών υπαλλήλων.

2. Πιο συγκεκριμένα η απόφαση αυτή της Ολομέλειας του Σ.τ.Ε. διέλαβε στο σκεπτικό της ότι οι γραμματείες των δικαστηρίων και των εισαγγελιών στελεχώνονται αποκλειστικά από μόνιμους δικαστικούς υπαλλήλους, οι οποίοι αποτελούν ιδιαίτερη κατηγορία υπαλλήλων και περιβάλλονται με αυξημένες συνταγματικές εγγυήσεις για την εν γένει υπηρεσιακή τους κατάσταση, συμπεριλαμβανομένης της μονιμότητας - ακολουθώντας πιστά σε αυτό το σημείο την προηγούμενη σταθερή νομολογία του.

Δεν απέκλεισε όμως τελικά την δυνατότητα, μετά από ειδική νομοθετική πρόβλεψη και υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις¹², να απασχοληθούν στα δικαστήρια μη μόνιμοι υπάλληλοι, ουσιαστικά έχοντας όμως εντελώς διάφορο - βοηθητικό ρόλο και μη δυνάμενοι να ασκήσουν τα ιδιαίτερα καθήκοντα των δικαστικών υπαλλήλων. Το Δικαστήριο στο σημείο όμως αυτό «άφησε τη γομολάστιχα για να πιάσει το μολύβι», σύμφωνα με την διατύπωση του Doyen Vedel¹³, όχι όμως με επιδιωκόμενο έργο αυτό της διόρθωσης αλλά μάλλον της «δικαιολόγησης» των πράξεων της Διοίκησης, έχοντας λάβει υπόψη του το προηγούμενο νόμο για τη «μεταφορά - μετακίνηση» πλεονάζοντος προσωπικού (Ν. 4093/2012 - πρόκειται για το νόμο της πρώτης κινητικότητας στον δημόσιο τομέα, όπως καθιερώθηκε να λέγεται) και ο οποίος ήδη καταργήθηκε με το νεότερο Ν. 4440/2016, που ρητά εξαιρεί από το Ενιαίο Σύστημα Κινητικότητας τους δικαστικούς υπαλλήλους.

3. Οι προϋποθέσεις δε αυτές - της εξαιρετικής και μετά από ειδική ρύθμιση - απασχόλησης του μη μόνιμου προσωπικού στα δικαστήρια προσδιορίζονται και απαριθμούνται στην απόφαση (σκ. 9) και είναι περιοριστικά οι εξής:

- πρώτη προϋπόθεση: ότι δεν θα αναιρείται ο συνταγματικός κανόνας της οργάνωσης και της στελέχωσης των γραμματειών των

την Τοπική Αυτοδιοίκηση», σύμφωνα με το οποίο στο Ε.Σ.Κ. υπάγονται (άρθρο 3 παρ. 1) οι πολιτικοί διοικητικοί υπάλληλοι μόνιμοι και με σχέση εργασίας αορίστου χρόνου που υπηρετούν σε κεντρικές και περιφερειακές υπηρεσίες του Δημοσίου, σε Ανεξάρτητες Αρχές, Ο.Τ.Α. (α' και β' βαθμού), Ν.Π.Δ.Δ., Ν.Π.Ι.Δ., ενώ ρητά το άρθρο 3 παρ. 4 εξαιρεί ο Νόμος από τις διατάξεις του τους δικαστικούς υπαλλήλους.

¹² Βλ. σκ. 9 της απόφασης (σελ. 16).

¹³ Βλ. αναλυτικά σε Ευγενία Β. Πρεβεδούρου: «Οι συνέπειες του ακυρωτικού αποτελέσματος - Περιορισμός του ακυρωτικού αποτελέσματος», σε συλλογικό τιμητικό τόμο για τον επ. Πρόεδρο του Σ.τ.Ε. Κωνσταντίνο Μενουδάκο - «Ο Δικαστής, ο Νόμος και το Περιβάλλον», εκδ. Σάκκουλα Α.Ε., 2016, σελ. 329.

δικαστηρίων και των εισαγγελιών με μόνιμους δικαστικούς υπαλλήλους, διότι προφανώς και η εξαίρεση δεν μπορεί να καταργήσει τον κανόνα, που θεσπίζεται μάλιστα συνταγματικά,

- δεύτερη προϋπόθεση: ότι στους μη μόνιμους υπαλλήλους θα ανατίθενται μόνο τεχνικής ή ειδικής επιστημονικής φύσης καθήκοντα που δικαιολογούνται από τη φύση της εργασίας τους,
- τρίτη προϋπόθεση: ότι θα παραφυλάσσονται για τους μόνιμους δικαστικούς υπαλλήλους τα καθήκοντα τα συνδεδεμένα άρρηκτα με την άσκηση του δικαιοδοτικού έργου, αναφέροντας ενδεικτικά και χαρακτηριστικά τα εξής παραδείγματα: τη συμμετοχή στη συγκρότηση των δικαστηρίων και στις συνεδριάσεις τους, τη σύνταξη πρακτικών και βέβαια τη συμμετοχή στα δικαστικά συμβούλια¹⁴.

Θεωρώντας το Δικαστήριο προφανώς με την προηγούμενη αυτή σκέψη του και με την επιφύλαξη της τρίτης προϋπόθεσης ότι η συμμετοχή των δικαστικών υπαλλήλων στα Υπηρεσιακά Δικαστικά Συμβούλια, για τη σύνθεση των οποίων διεξήχθησαν και οι πρόσφατες εκλογές, είναι τόσο σημαντική και άρρηκτα συνδεδεμένη με το δικαιοδοτικό έργο που δεν είναι η επιτρεπτή η συμμετοχή μη μόνιμου δικαστικού υπαλλήλου¹⁵.

4. Αξίζει να σημειωθεί ότι σε όλο το κείμενο της σχολιαζόμενης εδώ απόφασης (Σ.τ.Ε. (Ολομ.) 3178/2014) δεν κατονομάζονται ως δικαστικοί υπάλληλοι οι υπάλληλοι με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου που απασχολούνται στα δικαστήρια, αλλά το Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο ιδιαίτερα προσεκτικό στην διατύπωση αναφέρεται είτε σε «δικαστικούς υπαλλήλους» είτε σε «υπαλλήλους με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου» που μετακινήθηκαν στα δικαστήρια, χωρίς σε αυτούς να προσδίδει την ιδιότητα του δικαστικού υπαλλήλου. Επιπρόσθετα γίνεται εμφανής από το ίδιο κείμενο η «εύλογη αμηχανία» των δικαστών σχετικά με την επιχειρούμενη αυτή «μαζική μετακίνηση» υπαλλήλων Ι.Δ.Α.Χ. σε συνιστώμενες προσωποπαγείς θέσεις κατά παράβαση της νομοθεσίας και της συνταγματικά επιβεβλημένης διαδικασίας, η οποία και αναδύεται από χρησιμοποιηθείσα λεκτική διατύπωση: «οι υπό “μετακίνηση” (“μετάταξη” κ.λπ.) ... υπάλληλοι...»¹⁶.

5. Στην ίδια αυτή απόφαση της Ολομέλειας του Σ.τ.Ε. καταγράφονται οι ενδιαφέρουσες και κατά πολλούς ορθότερες απόψεις της μειοψηφίας, όπου ιδιαίτερα η πρώτη εντόπισε και ανέδειξε τη σχετική αντισυνταγματικότητα, μιας και η ύπαρξη μη μόνιμων υπαλλήλων στα δικαστήρια δεν είναι ανεκτή ούτε και υπό προϋποθέσεις

¹⁴ Βλ. σκ. 9.

¹⁵ Κατά λέξη αναφέρονται στην με αριθμό 3178/2014 απόφαση της Ολομέλειας του Δικαστηρίου τα εξής:

«...9. ... Κατά την έννοια των ίδιων διατάξεων δεν αποκλείεται κατόπιν ειδικής νομοθετικής προβλέψεως η πρόσληψη στις εν λόγω γραμματείες και υπαλλήλων με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου, με τις προϋποθέσεις α) ... β) ... και γ) ότι παραφυλάσσονται υπέρ των μόνιμων δικαστικών υπαλλήλων τα συνδεδεμένα αρρήκτως με την άσκηση του δικαιοδοτικού έργου καθήκοντα (π.χ. συμμετοχή στη συγκρότηση των δικαστηρίων και στις συνεδριάσεις τους, σύνταξη πρακτικών, συμμετοχή στα δικαστικά συμβούλια κ.λπ. (πρβλ. Σ.τ.Ε. 1715-1722, 1770,1809/1983 Ολομέλεια, 4356/1976 Ολομέλεια, βλ. και 1540/2013 Ολομέλεια ...»

¹⁶ σκ. 10 (σελ. 19/20 της απόφασης).

και ούτε για καθήκοντα μη συνδεόμενα άρρηκτα με το δικαιοδοτικό έργο, σύμφωνα με την «κατασκευή», που όπως προαναφέρθηκε επεχείρησε η πλειοψηφία, ακριβώς γιατί δεν παρέχεται στο νομοθέτη οιαδήποτε ευχέρεια να προβεί σε τέτοια ειδική νομοθετική πρόβλεψη, ενώ επιπρόσθετα διατύπωσε την σκέψη ότι οι δικαστικοί υπάλληλοι δεν περιλαμβάνονται στην έννοια των κρατικών υπαλλήλων, καταλήγοντας στο ότι η (τότε προσβαλλόμενη) Υ.Α. κατά το μέρος που «μετατάσσει - μεταφέρει» υπαλλήλους με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου στα Δικαστήρια είναι ανίσχυρη ως αντισυνταγματική.

Ειδικότερα:

- «...«Μειοψήφησαν οι Σύμβουλοι Γ. Ποταμιάς και Γ. Τσιμέκας: Το Σύνταγμα εντάσσει τις ρυθμίσεις του υπηρεσιακού καθεστώτος των δικαστικών υπαλλήλων στο Τμήμα Ε' υπό τον τίτλο «Δικαστική Εξουσία» και συγκεκριμένα στο άρθρο 92, όχι δε στο Τμήμα ΣΤ' υπό τον τίτλο «Διοίκηση» Ορίζεται δε ρητώς (άρθρο 92 παρ. 1) ότι οι δικαστικοί υπάλληλοι είναι μόνιμοι και ότι η διενέργεια των σοβαρότερων υπηρεσιακών μεταβολών (προαγωγές, τοποθετήσεις, μεταθέσεις, αποσπάσεις και μετατάξεις) γίνεται μετά από σύμφωνη γνώμη υπηρεσιακών συμβουλίων που συγκροτούνται κατά πλειοψηφία από δικαστικούς λειτουργούς και δικαστικούς υπαλλήλους 9παρ. 3) Οι συγκεκριμένες εγγυήσεις αποβλέπουν αφ' ενός μεν στην προστασία των δικαστικών υπαλλήλων αφ' ετέρου δε στην πλήρη εξασφάλιση της ανεξαρτησίας των δικαστηρίων (βλ. Ολομ. Σ.τ.Ε. 3773/2011,2909/1986). Και ενώ στο άρθρο 103 παρ. 3 του Συντάγματος προβλέπεται η δυνατότητα ιδρύσεως θέσεων ειδικού επιστημονικού καθώς και τεχνικού ή βοηθητικού προσωπικού και η πλήρωσή τους με προσωπικό με σχέση ιδιωτικού δικαίου, τέτοια ευχέρεια δεν παρέχεται από το Σύνταγμα στον νομοθέτη όσον αφορά την πλήρωση των κενών θέσεων στις γραμματείες όλων των δικαστηρίων και των εισαγγελιών (βλ. Σ.τ.Ε. 1751/1997, 4930/1996,2295/1990, βλ. και άρθρο 18 του ν. 2812/2000). Για τον λόγο αυτό και με σύμφωνη με το Σύνταγμα ερμηνεία του άρθρου 5 του ν. 4024/2011 και της υποπαρ. Ζ.1. της παρ. Ζ του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 οι δικαστικοί υπάλληλοι δεν περιλαμβάνονται στην έννοια των «κρατικών υπαλλήλων» και επομένως οι προσβαλλόμενες πράξεις καθ' ό μέρος προβλέπουν την μετάταξη υπαλλήλων με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου στα πολιτικά-ποινικά δικαστήρια του Πειραιώς με ίδια εργασιακή σχέση, σε συνιστώμενες προσωποπαγείς θέσεις ΔΕ Διοικητικών Γραμματέων είναι εξ αυτού του λόγου παράνομες και ακυρωτές. Άλλως και υπό την εκδοχή ότι ο νομοθέτης ήθελε εν προκειμένω να εντάξει στους «κρατικούς υπαλλήλους» και τους δικαστικούς υπαλλήλους η διάταξη αυτή είναι ανίσχυρη ως αντισυνταγματική και άρα μη εφαρμοστέα εν προκειμένω».

6. Να σημειωθεί ότι υπήρξε και δεύτερη εξίσου ενδιαφέρουσα και συγκλίνουσα μειοψηφούσα άποψη, η οποία διατύπωσε τα εξής κατά λέξη:

- «Μειοψήφησε επίσης και η Σύμβουλος Ο. Ζύγουρα και η Πάρεδρος Κασ. Μαρίνου, οι οποίες υποστήριξαν τα εξής: με τη διάταξη του άρθρου 92 παρ. 1 του Συντάγματος ορίζεται ρητώς ότι οι δικαστικοί υπάλληλοι, αποτελούντες, κατά το Σύνταγμα, ιδιαίτερη κατηγορία υπαλλήλων του κράτους, είναι μόνιμοι. Επομένως, εν όψει της αδιασπίκτου διατυπώσεως της διατάξεως αυτής, που αποτελεί ειδική διάταξη εν σχέσει προς τις διατάξεις του άρθρου 103 του Συντάγματος, δεν είναι συνταγματικώς ανεκτή - προκειμένου περί δικαστικών υπαλλήλων- η δημιουργία θέσεων προσωπικού προσλαμβανομένου για ωρισμένη χρονική περίοδο με σχέση ιδιωτικού δικαίου ή η πλήρωση θέσεων ειδικού επιστημονικού ή τεχνικού ή βοηθητικού προσωπικού με προσωπικό, που προσλαμβάνεται με σχέση ιδιωτικού δικαίου, όπως προβλέπεται στο άρθρο 103 του Συντάγματος. Διάφορο δε είναι το ζήτημα, αν, προκειμένου περί βοηθητικών της ομαλής λειτουργίας των δικαστικών υπηρεσιών καθηκόντων, ειδικού τεχνικού ή επιστημονικού αντικειμένου, αυτά δύνανται να ανατίθενται σε τρίτα προς την δικαστική λειτουργία φυσικά ή νομικά πρόσωπα με βάση συμβάσεις παροχής υπηρεσιών, συναπτόμενες κατά τις οικείες διατάξεις. Υπό τα δεδομένα αυτά και κατά την ειδική αυτή μειοψηφούσα γνώμη, ο ανωτέρω λόγος ακυρώσεως παρίσταται βάσιμος και θα έπρεπε να γίνει δεκτός...».

5. Πάγια η σχετική νομολογία για την διακριτότητα των δικαστικών υπαλλήλων

1. Πέραν όμως της με αριθμό 3178/2014 προαναφερθείσας απόφασης της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας, το σύνολο της νομολογίας και των κατευθύνσεων που αυτή έχει διαμορφώσει δεν φαίνεται να επιτρέπει τη συμμετοχή μη μόνιμων υπαλλήλων στα Υπηρεσιακά Δικαστικά Συμβούλια.

Η ιδιαίτερη συνταγματική κατοχύρωση για τους δικαστικούς υπαλλήλους, οι οποίοι περιβάλλονται από αυστηρές εγγυήσεις - αυστηρότερες από αυτές για τους υπόλοιπους διοικητικούς υπαλλήλους, δικαιολογείται απόλυτα από το ιδιαίτερο επιτελούμενο από αυτούς έργο, που συνίσταται στην υποβοήθηση των δικαστικών λειτουργιών, το οποίο και υλοποιείται πάντα υπό την άμεση εποπτεία των τελευταίων (Σ.τ.Ε. Ολ. 195/2013, Σ.τ.Ε. Γ' Τμ. 1751/1997¹⁷).

¹⁷ Ενδεικτικά αναγράφει η απόφαση του Σ.τ.Ε. Γ' Τμήματος 1751/1997:

«...Επειδή, η ανωτέρω παρατεθείσα διάταξη του άρθρου 92 του Συντάγματος, καλύπτει όλους τους υπηρετούντες στα δικαστήρια υπαλλήλους. Εξάλλου, με την προεκτεθείσα διάταξη όλοι οι δικαστικοί υπάλληλοι, ως βοηθητικά όργανα της Δικαιοσύνης, περιβάλλονται με ειδικές εγγυήσεις ως προς την υπηρεσιακή τους κατάσταση, μεταξύ των οποίων και η μονιμότητά τους (Σ.τ.Ε. 2295/1990, Ολομ. 2909/1986, 4560/1995, 2368/1996) ...»

Όπως δε κατά λέξη αναγράφει και η με αριθμ. 195/2013 απόφαση της Ολομέλειας του Σ.τ.Ε.:

«Εξάλλου, λόγω της ειδικής φύσεως του επιτελούμενου από αυτούς έργου, όλοι οι δικαστικοί υπάλληλοι, ως βοηθητικά όργανα της Δικαιοσύνης που συμβάλλουν στο δικαιοδοτικό έργο των δικαστηρίων, περιβάλλονται από τις προβλεπόμενες στο ως άνω άρθρο 92 του Συντάγματος εγγυήσεις ως προς την εν γένει υπηρεσιακή τους κατάσταση (βλ. Σ.τ.Ε. 3773/2011 Ολομ., 322/2011 7μ., 3035/2008 Ολομ., 1751/1997 7μ., 2909/1986 Ολομ.)»

2. Σε συνάρτηση με τα παραπάνω, όπως η πάγια νομολογία έχει καταλήξει, οι δικαστικοί υπάλληλοι αποτελούν ιδιαίτερη κατηγορία υπαλλήλων - διακριτή από την υπόλοιπη διοίκηση - λόγω ακριβώς αυτών των ιδιαίτερων καθηκόντων τους (Σ.τ.Ε. Ολ. 320-322/2011, 108-110/1997, 115/1997, 2908/1986, Σ.τ.Ε. Ολομ. 3034/2008, 1481-1482/2002)¹⁸.

3. Το σύνολο των νομικών μας πηγών, πέραν της προεκτεθείσας νομοθεσίας και νομολογίας, δεν φαίνεται να είναι υπέρ της εξομοίωσης των μόνιμων δικαστικών υπαλλήλων με τους υπαλλήλους με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου που απασχολούνται στα δικαστήρια και εν γένει της ύπαρξης προσωπικού στα δικαστήρια που δεν έχει την ιδιότητα του μόνιμου υπαλλήλου.

Πιο συγκεκριμένα οι γραμματείς μετέχουν στη σύνθεση των δικαστηρίων, η συμμετοχή τους μάλιστα στη σύνθεση είναι προϋπόθεση για τη νόμιμη συγκρότηση του δικαστηρίου, διαφορετικά δημιουργείται απόλυτη ακυρότητα¹⁹ και η απουσία γραμματέα έχει το ίδιο αποτέλεσμα με την απουσία δικαστή, δηλαδή την αδυναμία συγκρότησης του δικαστηρίου²⁰, συντάσσουν με ευθύνη δική τους και του δικαστή που διευθύνει τη συζήτηση τα πρακτικά και όλα εν γένει τα έγγραφα για την πιστοποίηση των δικαστικών ενεργειών, εκδίδουν τα απόγραφα, τα αντίγραφα, τα πιστοποιητικά και τα αποσπάσματα κ.λπ., σύμφωνα με τα όσα ορίζονται στα άρθρα 7 και 10 του ειδικού νομοθετήματος για τα δικαστήρια του Κώδικα Οργανισμού Δικαστηρίων και Κατάστασης Δικαστικών Λειτουργιών²¹.

Συνεπώς οι μη μόνιμοι υπάλληλοι στα δικαστήρια δεν φαίνεται να προβλέπεται να συμμετάσχουν σε αυτό το δικαιοδοτικό έργο των δικαστηρίων, επιτελώντας τα ιδιαίτερα καθήκοντα των μόνιμων δικαστικών υπαλλήλων.

4. Χαρακτηριστική διαχρονικά για το θέμα αυτό η με αριθμ. 789/1991 Γνωμοδότηση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους (Β΄ Τμήμα), η οποία απαντώντας υπέρ της ιδιαιτερότητας - διακριτότητας των δικαστικών υπαλλήλων κατηγορηματικά έχει καταλήξει ομόφωνα ότι δεν μπορούν να απασχοληθούν στα δικαστήρια υπάλληλοι που συνδέονται με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου με το κράτος. Διότι, όπως αναπτύσσεται στη γνωμοδότηση αυτή, με βάση τις συνταγματικές διατάξεις και την αρχή της διάκρισης των εξουσιών και της ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης και των λειτουργών της προκύπτει ότι οι δικαστικοί

¹⁸ «Οι υπάλληλοι της γραμματείας των δικαστηρίων και των εισαγγελιών αποτελούν ιδιαίτερη κατηγορία δημοσίων υπαλλήλων για την οποία προνοεί το Σύνταγμα στο άρθρο 92 παρ. 2», (Ολ. Σ.τ.Ε., 108-110/1997, Ολ. Σ.τ.Ε. 115/1997), δεδομένου ότι «οι δικαστικοί υπάλληλοι συμβάλλουν ενεργώς στο δικαιοδοτικό έργο των δικαστηρίων, μετέχοντας και στη σύνθεση αυτών» (Ολ. Σ.τ.Ε. 320-322/2011, Σ.τ.Ε., Γ΄ Τμ. 3034/2008).

ii. «...οι δικαστικοί υπάλληλοι ... δεν είναι διοικητικοί υπάλληλοι εκ των αναφερόμενων στο άρθρο 103 του Συντάγματος και άρα δεν είναι “πολιτικοί υπάλληλοι”». (Ολομ. Σ.τ.Ε. 2908/1986)

iii. «οι δικαστικοί υπάλληλοι ανήκουν σε ιδιαίτερη κατηγορία δημοσίων υπαλλήλων, η οποία τελεί υπό διαφορετικές συνθήκες εργασίας από αυτές υπό τις οποίες τελούν οι λοιποί δημόσιοι υπάλληλοι και υπάλληλοι Ν.Π.Δ.Δ. και επομένως δικαιολογείται η διαφορετική ρύθμιση της υπηρεσιακής τους καταστάσεως, χωρίς εκ του λόγου αυτού να παραβιάζεται η αρχή της ισότητας ... Ενώνει ... και των ιδιαίτερων σε σχέση με τους λοιπούς δημόσιους υπαλλήλους χαρακτηριστικών των καθηκόντων τους ως υπαλλήλων...βρίσκονται υπό την άμεση εποπτεία των δικαστικών λειτουργών...» (Σ.τ.Ε., Τμ. Γ΄ 1481/2002, Σ.τ.Ε. Τμ. Γ΄ 1482/2002).

¹⁹ Α.Π. 1101/2002, 557/1991.

²⁰ Κώδικας Διοικητικής Δικονομίας, άρθρα 21-22.

²¹ Ν. 1756/1988.

υπάλληλοι, που αποτελούν βοηθητικά όργανα της απονομής της δικαιοσύνης και συμβάλλουν στην άσκηση του εν γένει δικαιοδοτικού έργου, απολαμβάνουν ιδιαίτερη συνταγματική προστασία και μάλιστα ο συνταγματικός νομοθέτης ήθελε να θωρακίσει τους υπαλλήλους αυτούς με την ιδιότητα της μονιμότητας πιο έντονα από ό,τι στους υπόλοιπους τακτικούς διοικητικούς υπαλλήλους, ώστε να προστατεύσει ακόμα περισσότερο τη δικαστική εξουσία κατά την απονομή της ίδιας της δικαιοσύνης έναντι της εκτελεστικής εξουσίας. Συνεχίζει δε το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους, στη Γνωμοδότησή του αυτή, ότι μέσα σε αυτό το πλαίσιο προστασίας ο συνταγματικός νομοθέτης δεν ανέχεται την ανάμιξη των οργάνων της εκτελεστικής εξουσίας ούτε για την κατανομή των δικαστικών υπαλλήλων μέσα στους κόλπους των δικαστηρίων, ώστε να επιτευχθεί ακριβώς η ζητούμενη εξασφάλιση της ανεξαρτησίας τους.

5. Στη «μνημονιακή» αργότερα και πλέον πρόσφατη περίοδο και των εφαρμοστικών της νόμων τέθηκε ιδιαίτερα έντονα το ζήτημα σχετικά με το εάν οι δικαστικοί υπάλληλοι εντάσσονται στο γενικό όρο των δημόσιων - κρατικών - πολιτικών υπαλλήλων ή αποτελούν ειδική κατηγορία υπαλλήλων.

Η με αριθμ. 1540/2013 απόφαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας έκρινε ότι ούτε η «αυτοδίκαιη απόλυση» του Ν. 4024/2011 του άρθρου 33 παρ. 1 καταλαμβάνει τους δικαστικούς υπαλλήλους, παρά μόνο τους πολιτικούς - κρατικούς υπαλλήλους, διότι αποτελούν ειδική κατηγορία υπαλλήλων για την οποία προνοεί το Σύνταγμα²², ενώ και η με αριθμ. 41/2011 του Πενταμελούς Υπηρεσιακού Συμβουλίου του Συμβουλίου της Επικρατείας, με αφορμή ζήτημα που τέθηκε από την εφαρμογή του Ν. 4024/2011, κατέληξε ότι οι δικαστικοί υπάλληλοι δεν περιλαμβάνονται στους πολιτικούς υπαλλήλους²³.

6. Απόλυτα ενισχυτική περί της μη υπαγωγής των δικαστικών υπαλλήλων στους κρατικούς - διοικητικούς υπαλλήλους υπήρξε και:

α. η ρύθμιση του άρθρου 6, παρ. 8-9 του Ν. 4038/2012 όταν ο νομοθέτης αναγκάστηκε να «διορθώσει» τη ρύθμιση των άρθρων 33 και 34 του Ν.

²² Σ.τ.Ε. Ολ. 1540/2013: «...στους απολυόμενους αυτοδικαίως από την υπηρεσία τους βάσει του άρθρου 33 παρ. 1 εδ. γ' του νόμου αυτού (εν. Ν. 4024/2011) δεν περιλαμβάνονται, πάντως, οι δικαστικοί υπάλληλοι οι οποίοι συμβάλλουν ενεργώς στο δικαιοδοτικό έργο των δικαστηρίων (Σ.τ.Ε. 3034/2008 Ολομέλεια) και αποτελούν ειδική κατηγορία υπαλλήλων, για την οποία προνοεί το Σύνταγμα (άρθρο 92), (Σ.τ.Ε. 1482/2002, 108-116/1997 Ολομέλεια) και για την οποία έχει θεσπιστεί αυτοτελής κώδικας που κυρώθηκε με το πρώτο άρθρο του Ν. 2812/2000 (Φ.Ε.Κ. Α' 6 Σημειωθείτο ότι σύμφωνα με την εισηγητική έκθεση ο Κώδικας περιέχει πλήρη ρύθμιση για το σύνολο των θεμάτων υπηρεσιακής καταστάσεως των υπαλλήλων αυτών που συνιστούν ιδιαίτερη κατηγορία υπαλλήλων)...Είναι πρόδηλο το γεγονός εδραιώμενη στην κοινή πείρα και στην ειδική γνώση των δικαστών, ότι οι αναφερόμενες επιδιώξεις του νόμου δεν μπορούν να αφορούν τους δικαστικούς υπαλλήλους, των οποίων ο αριθμός είναι λίαν περιορισμένος και κατά κανόνα ανεπαρκής για την υποστήριξη της δικαστικής λειτουργίας».

²³ Διατυπώνοντας κατά λέξη: «Πράγματι, το άρθρο 4, στην παρ. 1 εδ. α, χρησιμοποιεί τον όρο «μόνιμοι και δόκιμοι πολιτικοί υπάλληλοι» εντάσσοντας σε αυτόν τους υπαλλήλους του Δημοσίου, των Ο.Τ.Α. και των λοιπών Ν.Π.Δ.Δ., όχι όμως τις λοιπές κατηγορίες υπαλλήλων, εξ'ού και γίνεται ειδική αναφορά στις κατηγορίες αυτές στο επόμενο εδάφιο της ίδιας παραγράφου (: «Επίσης υπάγονται...»). Αν ο νόμος ήθελε να περιλάβει στον όρο «πολιτικός υπάλληλος» του Δημοσίου και τους δικαστικούς υπαλλήλους, η μνεία των τελευταίων στις λοιπές κατηγορίες υπαλλήλων του εδαφίου β' της παραγράφου 1 του άρθρου 4 θα ήταν περιττή. Το ίδιο δε περιεχόμενο έχει ο όρος «πολιτικοί δημόσιοι υπάλληλοι», που χρησιμοποιεί ο νόμος και στο άρθρο 33 παρ. 1 περ. α, δεν περιλαμβάνει δηλαδή και τους δικαστικούς υπαλλήλους».

4024/2011 και εξαίρεσε ρητά τους δικαστικούς υπαλλήλους από την προσυνταξιοδοτική διαθεσιμότητα και την εργασιακή εφεδρεία²⁴,

β. η ρητή εξαίρεση για τους δικαστικούς υπαλλήλους στο σύστημα αξιολόγησης και ειδικότερα, σύμφωνα με το άρθρο 1 του Π.Δ. 39/2012 (Φ.Ε.Κ. Α'83/11.4.2012), διατηρήθηκε σε ισχύ το υφιστάμενο σύστημα αξιολόγησης των δικαστικών υπαλλήλων και το σύστημα επιλογής προϊσταμένων των οργανικών μονάδων των δικαστηρίων, όπως προβλέπεται στα άρθρα 62, 72 και 73 του Κώδικα Δικαστικών Υπαλλήλων (Ν. 2812/2000), σε αντίθεση με τα οριζόμενα στα άρθρα 7, 8 και 10 του Ν. 4024/2011, που προβλέπουν το σύστημα βαθμολογικής εξέλιξης, τη διαδικασία προαγωγής και τις προϋποθέσεις επιλογής σε θέσεις ευθύνης για τους υπόλοιπους δημόσιους διοικητικούς υπαλλήλους.

γ. Ενώ και το Πενταμελές Υπηρεσιακό Συμβούλιο του Αρείου Πάγου κατέληξε στο ότι οι δικαστικοί υπάλληλοι είναι ιδιαίτερη κατηγορία υπαλλήλων και σε ουδεμία περίπτωση όμοια με αυτή των κρατικών διοικητικών υπαλλήλων, για αυτό το λόγο δεν δύνανται να εφαρμοστούν οι ίδιες ρυθμίσεις και ειδικότερα έκρινε αφενός με την αριθμ. 111/2013 απόφασή του ότι δεν μπορούν δικαστικοί υπάλληλοι να αποσπαστούν σε άλλη υπηρεσία εκτός των δικαστηρίων και αφετέρου με την με αριθμ. 112/2013 απόφασή του ότι δεν μπορεί δικαστικός υπάλληλος να απολυθεί αυτοδίκαια, μιας και οι δικαστικοί υπάλληλοι δεν καταλαμβάνονται από το Ν. 4024/2011, διότι ο όρος «δημόσιοι πολιτικοί υπάλληλοι» δεν περιλαμβάνει τους δικαστικούς υπαλλήλους.

δ. Ακόμη πιο πρόσφατα το ίδιο θέμα συναντάται και αναλύεται στην με αριθμ. πρωτ. 140/11.3.2014 εκλογική εγκύκλιο²⁵ του Α' Τμήματος του Αρείου Πάγου, η οποία υπογράφεται από τον Πρόεδρο του Τμήματος και Αντιπρόεδρο του Αρείου Πάγου κο Γεώργιο Χρυσικό και στην οποία γίνεται ειδική αναφορά στα του διορισμού αντιπροσώπων της Δικαστικής Αρχής, απαγορεύοντας ρητά τον διορισμό υπαλλήλων Ι.Δ.Α.Χ. ως δικαστικών αντιπροσώπων, καταγράφοντας κατά λέξη και τα εξής:

στοιχείο Β.γ. (σελ. 3)

.... «Οι υπηρεσίες στις οποίες έχουν μεταταχθεί υπάλληλοι από άλλους φορείς προέλευσης, με την ίδια εργασιακή σχέση (Ι.Δ.Α.Χ.) σε συνιστώμενες προσωποπαγείς θέσεις Δ.Ε. Διοικητικών Γραμματέων, δεν θα τους συμπεριλάβουν στους ονομαστικούς καταλόγους των υπαλλήλων τους, αφού ως «δικαστικοί υπάλληλοι» κατά την έννοια των άρθρου 92 παρ. 1 του Συντάγματος και του άρθρου 68 παρ. 2 περιπτ. 1β' του Π.Δ. 26/2012 νοούνται μόνο οι μόνιμοι υπάλληλοι ...»²⁶.

²⁴ Βλ. και αιτιολογική έκθεση του άρθρου 6 του Ν. 4038/2012.

²⁵ Για τις Δημοτικές και Περιφερειακές εκλογές της 18^{ης} Μαΐου 2014 και τις Ευρωεκλογές και τυχόν επαναληπτικές για Δήμους και Περιφέρειες της 25^{ης} Μαΐου 2014.

²⁶ Χρησιμοποιήθηκε έμφαση (bold) στο ίδιο το κείμενο.

6. Συμπερασματικά - Επιλεγόμενα

Από το σύνολο της νομοθεσίας, της νομολογίας και της θεωρίας προκύπτει ότι εν γένει η ύπαρξη μη μόνιμου προσωπικού στα δικαστήρια δεν προβλέπεται και μάλιστα με την «ιδιότητα» του δικαστικού υπαλλήλου και κατά συνέπεια η συμμετοχή τους στις πρόσφατες εκλογές για την ανάδειξη αιρετών εκπροσώπων στα Δικαστικά Υπηρεσιακά Συμβούλια - με δικαίωμα τόσο του εκλέγειν όσο και του εκλέγεσθαι δεν φαίνεται να βρίσκει οιοδήποτε έρεισμα στην ισχύουσα νομοθεσία και παραβιάζει ευθέως το Σύνταγμα αλλά και την αρχή της νομιμότητας.

Στην προκειμένη περίπτωση η εκτελεστική εξουσία που με βάση το θεσμό της «κινητικότητας» - όπως είχε «καταστρωθεί» σύμφωνα με προηγούμενο νομοθέτημα - Ν. 4093/2012 είχε μετακινήσει στα δικαστήρια υπαλλήλους με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου που εργάζονταν σε διάφορους άλλους φορείς, υποτίθεται για να καλύψουν απλές - τεχνικής φύσης λειτουργικές ανάγκες των δικαστηρίων και όχι βέβαια για να ασκήσουν τα ιδιαίτερα καθήκοντα των μόνιμων δικαστικών υπαλλήλων, με τις πρόσφατες νέες ενέργειές της παρεμβαίνει πλέον και στις εκλογές για την ανάδειξη εκπροσώπων των δικαστικών υπαλλήλων στα Υπηρεσιακά Δικαστικά Συμβούλια και τελικά καταφέρνει να επέμβει στην ίδια τη σύνθεση των Συμβουλίων αυτών.

Πρόκειται αναντίρρητα για παραβίαση της θεμελιώδους εγγύησης της λειτουργικής ανεξαρτησίας της Δικαιοσύνης, ενώ παραβιάζονται ευθέως τα οριζόμενα στο άρθρο 92 του Σ. και τίθεται σε αμφιβολία ο κανονιστικός του χαρακτήρας, ενώ διεφάνη η σκοπούμενη στρατηγική της πολιτικής εξουσίας να απομειώσει τον θεσμικό ρόλο των δικαστών και το ισχύον Συνταγματικό Κράτος Δικαίου²⁷.

Η εν τοις πράγμασι ύπαρξη υπαλλήλων με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου στα δικαστήρια είναι ένα ζήτημα που πρέπει να επιλυθεί, διότι να μιν είναι αναγκαία η ενίσχυση του δυναμικού των δικαστηρίων - η χώρα μας έχει καταδικαστεί από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου για «αρνησιδικία», λόγω των μεγάλων καθυστερήσεων στην απόδοση δικαιοσύνης που οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην υποστελέχωσή τους - όχι όμως με αμφιβόλου νομιμότητας και καθ' υπέρβαση εξουσίας πράξεις - επεμβάσεις της εκτελεστικής εξουσίας που συνεχίζει να εμφανίζει δυσανεξία στην τήρηση της νομιμότητας. Διότι στην περίπτωση αυτή η Διοίκηση με το θεσμό της «κινητικότητας - όπως είχε προηγούμενα «διαρθρωθεί» - μη νομιμοποιούμενη προέβη σε διάσπαση της «διακριτότητας» των δικαστικών υπαλλήλων, θέτει σοβαρά θέματα ακόμα και ακύρωσης σωρείας δικαστικών αποφάσεων - στις περιπτώσεις (πιθανής) συμμετοχής²⁸ στην δικαστική σύνθεση μη μόνιμων υπαλλήλων - και τελικά επενέβη στον «πυρήνα» της Δικαιοσύνης. Αναμφίβολα πρόκειται για την «με διοικητικά μέτρα» προσπάθεια της πολιτικής εξουσίας να διατηρήσει «ζωντανή την ελπίδα» χιλιάδων υπαλλήλων ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου ότι σταδιακά - χρόνο τον

²⁷ Λες και η «διάκριση των εξουσιών επικαθορίζεται τελικά από την πανουργία της ιστορίας».

²⁸ Βλ. ενδεικτικά σχετικό άρθρο 22 Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας (για αποχή - εξαιρέσεις - αδυναμία συγκρότησης δικαστηρίου), όπου ρητά για τους δικαστικούς υπαλλήλους ορίζει ότι: «Οι διατάξεις των άρθρων 14 - 21 (του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας) εφαρμόζονται αναλόγως και στους υπαλλήλους της γραμματείας, οι οποίοι μετέχουν στη σύνθεση του δικαστηρίου ή στην διενέργεια διαδικαστικών πράξεων».

χρόνο - επέρχεται η μη συνταγματικά ανεκτή - «εξίσωση» της εργασιακής τους σχέσης με τούτης των μονίμων²⁹.

Όσο φαίνεται ότι ο Δικαστής δεν ανακόπτει «τις παρεμβάσεις του νομοθέτη», όσο δεν υποχωρεί η αρχική «αμηχανία» για τον δικαστικό έλεγχο της «νομοθεσίας της κρίσης», όσο παραμένει σοβαρός ο κίνδυνος τα «ασυνήθη» μέτρα που λήφθηκαν, όπως αυτά της πρώτης νομοθεσίας για την «κινητικότητα», να ενσωματωθούν τελικά στην έννομη τάξη, όσο η εν γένει ύπαρξη μη μόνιμων υπαλλήλων στα δικαστήρια παραμένει πραγματική αλλά «μετέωρη» και ενώ εκκρεμεί ακόμα ο διορισμός των επιτυχόντων του διαγωνισμού μόνιμων δικαστικών υπαλλήλων που διενεργήθηκε το 2008, θα παράγονται πράξεις αμφιβόλου νομιμότητας και με κάθε αφορμή θα γεννώνται ερωτήματα που σίγουρα δεν συντελούν στη συνταγματικά κατοχυρωμένη ανεξάρτητη λειτουργία των δικαστηρίων και στην αναβάθμιση της πάντοτε επιζητούμενης δικαιοσύνης στη χώρα μας.

²⁹ Βλ. σχετική αρθρογραφία: «Μονιμοποίηση» στο Δημόσιο δια της κινητικότητας» σε εφημ. “ΤΟ ΒΗΜΑ”, Κυριακή 2.10.2016, σελ. Α30.